

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора психологічних наук, професора Кобця Олександра Володимировича, професора кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини на дисертацію Антошків Анастасії Василівни «Комунікативна креативність як чинник розвитку командотворчої компетентності психолога», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду ДФ 58.082.060 Західноукраїнського національного університету на здобуття ступеня доктора філософії із спеціальності 053 Психологія

Актуальність теми дисертації спричинена неперехідною значущістю та потребою у психологічній допомозі в напружених воєнних реаліях сьогоденної України. Водночас, це зумовлено підготовкою такого фахівця-психолога, котрий здатний вирішувати неординарні професійні завдання у співпраці з іншими фахівцями, що пріоритетним у повсякденній психологічній практиці. Тому формування та актуалізація комунікативної креативності психолога становить одну з головних передумов розвитку його командотворчої компетентності. Отже, вивчення феномену комунікативної креативності як здатності до дивергентного соціального мислення та спроможності до творчого спілкування, яке призводить до продуктивної взаємодії з іншими та мотивуванню членів групи до спільної ефективної творчої діяльності й котра зумовлена певними чинниками, є своєчасним дослідженням. І це, вочевидь, найбільше стосується такого виду економічної діяльності як психологічна практика. Враховуючи нинішній високий запит суспільства стосовно феноменології комунікативної креативності, то стає зрозуміло, що у цьому контексті немаловажним постає фахова компетентність психологів, від комунікативної креативності яких залежить успішність зреалізування психологічної практики та надання невідкладної психосоціальної допомоги.

Новизна дослідження та одержаних результатів. Наукова новизна кваліфікаційної роботи А.В. Антошків сутнісно полягає в тому, що з допомогою задіяння сучасних дослідницьких засобів (понять, категорій, принципів, підходів, методів, процедур) уперше аргументовано доведено

позитивну роль комунікативної креативності у становленні командотворчої компетентності психолога, виокремлено психологічні кореляти комунікативної креативності майбутніх психологів через устанавлення зв'язків її компонентів із комунікативними якостями темпераменту, рольовою компетентністю, стилями спілкування, мотивацією афіліації, емоційним та соціальним інтелектом, вербальною, соціальною та емоційною креативністю, комунікативним контролем та толерантністю, комунікативними та організаторськими схильностями; запропоновано систему предикторів комунікативної креативності майбутніх психологів, до яких віднесено комунікативну пластичність темпераменту, страх відкидання у структурі мотивації афіліації, широту рольового репертуару, емоційно-інтелектуальну здатність до розуміння чужих емоцій, соціальну креативність, оригінальність вербальної креативності та ефективність емоційної креативності, деталізовано поняття командотворчої компетентності психолога.

Кваліфікаційна робота Анастасії Антошків виконана згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету на теми: «Психодидактичні технології освітніх взаємодій та їх розвивальний потенціал» (номер державної реєстрації 0119U101004), «Психосоціальне деталювання суспільних та особистісних подій як технологія мислевчинання» (номер державної реєстрації 0123U104568).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, пропозицій. Дисертація виконана на належному теоретичному рівні та з ґрунтовим емпіричним підтвердженням. Визначення об'єкта і предмета дослідження, формулювання його мети та завдань, впливає з ретельного опрацювання літературних джерел; у роботі детально обговорено доречність гіпотез, методів та емпіричної бази пошуку, визначено алгоритм формування вибірок, використано надійні методи статистичної обробки матеріалу, що дозволило авторці отримати об'єктивні, достовірні і переконливі дані відносно підтвердження психологічної динаміки

взаємозалежного покомпонентного розвитку комунікативної креативності як детермінанти формування командотворчої компетентності психолога.

Загальна характеристика роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного із них, загальних висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 186 сторінок, з них основний зміст складає 173 сторінок. Робота містить 41 таблиць та 69 рисунків. Список використаних літературних джерел охоплює 121 найменування, з них 43 іноземною (англійською) мовою.

У вступі достатньою мірою наведено дані щодо актуальності та обґрунтування теми дисертаційного дослідження. Авторкою компетентно сформульовано мету, що конкретизована у завданнях роботи, визначено об'єкт та предмет дослідження, подано опис методів дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість.

Перший розділ, що містить три підрозділи, обґрунтовує сучасні наукові погляди на проблему комунікативної креативності як детермінанти формування командотворчої компетентності психолога. У результаті теоретичного й методологічного аналізу авторкою здійснено критичний огляд, аналіз і синтез психологічних ідей, концепцій та підходів до висвітлення тематики досліджуваної проблеми у науково-гуманітарному дискурсі. Водночас комунікативну креативність визначено у дослідженні як чинник розвитку командотворчої компетентності психолога, що виступає його системою здатностей до командотворення як здійснення конструктивних перетворень малої групи у команду, до забезпечення і розвитку якостей та здібностей її членів, що синергічно сприяють ефективності командної діяльності, до сприяння процесу спілкування членів команди, підвищення продуктивності і креативності, операційної культури і процедур, що мотивують досягати командних цілей, до забезпечення чітких робочих цілей і психологічного клімату співпраці у команді задля спільного розв'язання проблем.

У другому розділі дисертації здійснена пізнавальна та емпірична аргументація ролі комунікативної креативності у процесі оволодіння майбутніми психологами до творчої компетентності та обґрунтовані авторське методологія та організація дослідження комунікативної креативності як фактор розвитку командотворчої компетентності психолога. Окрім того, подано розробку та апробацію програми експериментального дослідження психологічних корелят, типологічних особливостей, психологічних предикторів та рівня командотворчої компетентності залежно від типу комунікативної креативності.

У третьому розділі авторкою методологічно обґрунтовані шляхи і засоби формування командотворчої компетентності у процесі розвитку комунікативно-творчих здібностей майбутніх психологів, а також подано результати перевірки впровадженої програми, що доводить її ефективність.

Вищезазначене дало змогу дисертанту якісно сформулювати шість детальних загальних висновків, які повністю відображають всі етапи проведеної роботи. Між завданнями дослідження і висновками розходжень немає. Доведені практичні результати роботи дозволяють використовувати основні здобутки дисертації у психологічній практиці.

Аналіз основної частини роботи дає змогу висновувати, що у процесі виконання дослідження основна мета досягнута, а дисертація є завершеною науковою працею.

Основні положення та висновки відображені у 3 наукових працях, опублікованих у фахових виданнях з психології. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційної роботи. Порушень академічної доброчесності у публікаціях авторки та дисертації не було виявлено.

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи слід висловити такі коментарі та побажання:

1. Від дисертанта хотілося б почути аргументовану відповідь щодо доцільності концептуального переходу від розгляду явища комунікативної

креативності до феномена командотворчої компетентності особистості психолога.

2. Через застосування кластерного аналізу було виявлено п'ять типів комунікативної креативності майбутніх психологів: «Емоційно стійкі студенти-психологи», «Комунікативно компетентні студенти-психологи», «Комунікативно незалежні студенти-психологи», «Недостатньо комунікативно креативні студенти-психологи» та «Комунікативно креативні студенти-психологи». На нашу думку, робота виграла би, якби емпірично було проведено порівняння показників студентів-психологів із показниками студентів іншого фахового спрямування.

3. Доцільно було б уточнити методичні рекомендації стосовно використання запропонованої програми розвитку командотворчої компетентності майбутніх психологів.

Висловлені коментарі та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Вона виконана на високому науковому рівні, матеріал викладено чітко обґрунтовано з використанням таблиць та рисунків. Всі положення, результати і висновки чітко аргументовані. Кваліфікаційна робота є цікавим, оригінальним та змістовним науковим дослідженням.

Завершеність дисертації в цілому та її відповідність встановленим вимогам. Кваліфікаційна робота Антошків Анастасії Василівни «Комунікативна креативність як чинник розвитку командотворчої компетентності психолога» є самостійною, епістемологічно довершеною вагомою працею, що відповідає вимогам чинного законодавства, пропонує нові науково обґрунтовані закономірності і факти, що здійснюють суттєвий внесок у сучасну психологічну науку.

Загальний висновок. Висновуючи, є підстави зазначити, що за суспільною актуальністю, концептуальною евристичністю, теоретичним рівнем, науковою новизною і практичною значущістю, обсягом проведених емпіричних досліджень, доказовою базою кваліфікаційна робота Антошків Анастасії Василівни на тему «Комунікативна креативність як чинник розвитку

командотворчої компетентності психолога» є самостійно виконаною і логічно завершеною науково-дослідною роботою, у якій отримані нові психологічно обґрунтовані результати. Дисертація повністю відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її авторка – Антошків Анастасія Василівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Офіційний опонент:
професор кафедри психології
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини,
доктор психологічних наук, професор

Олександр КОБЕЦЬ

Підпис О. В. Кобця завіряю.
Ректор Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини, доктор
педагогічних наук, професор

Олександр БЕЗЛЮДНИЙ